

Editura POSEIDON

www.edituraposeidon.ro

Ilustrație copertă: Mihaela Brînzaru

Ilustrații de Octavia Țarălungă

Tehnoredactare computerizată: Mariana Răbîncă

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
a României**

Delavrancea, Barbu Ștefănescu

**Cele mai frumoase nuvele / Barbu
Ștefănescu Delavrancea - București: Poseidon,
2012**

ISBN 978-606-93218-1-2

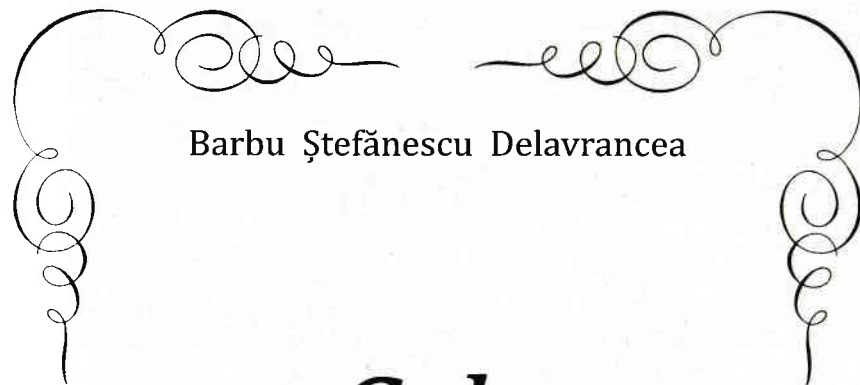
821.135.1-32

*Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii Poseidon.*

Tel./fax: 021.210.57.21

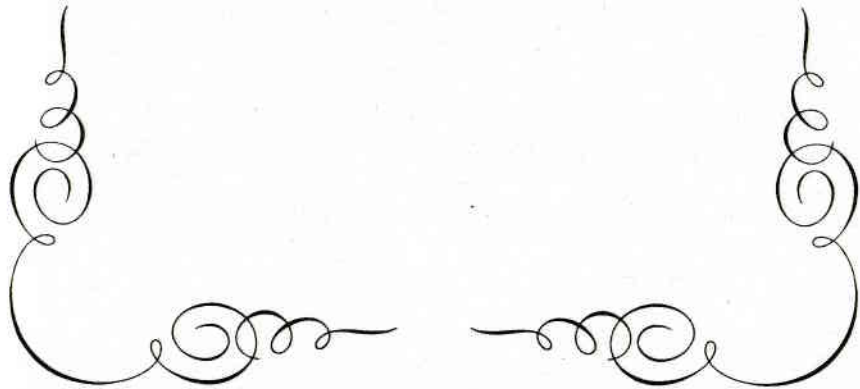
Tipar: ARTPRINT

Email: office@artprint.ro

Barbu Ștefănescu Delavrancea

Cele mai frumoase nuvele

CUPRINS

<i>Bunicul</i>	5
<i>Bunica</i>	9
<i>Palatul de cleștar</i>	13
<i>Neghiniță</i>	22
<i>Stăpânea odată</i>	35
<i>Șuer</i>	61
<i>Pravoslavnicul și slăninele</i>	67
<i>Fata moșului</i>	72
<i>Apă și foc</i>	88
<i>De azi și de demult</i>	97
<i>Sorcova</i>	110
<i>Domnu' Vucea</i>	116
<i>Bursierul</i>	137
<i>Hagi-Tudose</i>	158
<i>Odinioară</i>	178
<i>Glosar</i>	183

Bunicul

Se scutură din salcâmi o ploaie de miresme.

Bunicul stă pe prispă. Se gândește. La ce se gândește? La nimic. Înnumără florile cari cad. Se uită-n fundul grădinii. Se scarpină-n cap. Iar înnumără florile scuturate de adiere.

Pletele lui albe și crețe parcă sunt niște ciorchini de flori albe; sprâncenele, mustățile, barba... peste toate au nins anii mulți și grei.

Numai ochii bunicului au rămas ca odinioară: blânzi și mângâietori.

Cine trânti poarta?

– Credeam că s-a umflat vântul... o, bată-vă norocul, cocoșeii moșului!

Un băietan ș-o fetiță, roșii și buclăi, sărutară mânele lui „tata-moșu”.

– Tată moșule, zise fetița, de ce zboară păsările?

– Fincă au aripi, răspunse bătrânul sorbind-o din ochi.

– Poi, rațele n-au aripi? de ce nu zboară?

– Zboară, zise băiatul, dar pe jos.

Bătrânul cuprinse într-o mână pe fată și în cealaltă pe băiat.

– O, voinicii moșului!...

Și zâmbi pe sub mustăți, și-i privi cu atâta dragoste, că ochii lui erau numai lumină și binecuvântare.

– Tată moșule, da' cocorii un'se duc când se duc?

– În țara cocorilor.

– În țara cocorilor?

– Da.
– Da rândunelile un' se duc când se duc?
– În țara rândunelilor.
– În țara rândunelilor?
– Da.
– Tată moșule, aș vrea să-mi crească și mie aripi și să zbor sus de tot, până în slava cerului, zise băiatul netezindu-i barba.
– Dacă ți-o crește ție aripi, zise fata, mie să-mi prinzi o presură și un sticlete.
– Da... hî... hî... poi ce fel... și mie?
Fata se întristă.
Bătrânul o mângâie și zise băiatului:
– Bine, să prinzi și pentru tine, să prinzi și pentru ea.
– Ție două și mie două... nu e-așa, tată moșule?
– Firește, ție două, lui două și mie una.
– Vrei și tu, tată moșule? întrebă băiatul cu mândrie.
– Cum de nu... mie un scatiu.
Ce fericiți sunt!
Băiatul încăleacă pe un genuchi și fata pe altul. Bunicul îi joacă. Copiii bat în palme. Bunicul le cântă „Măi cazace, căzăcele, ce cați noaptea prin argele”...
O femeie uscățivă intră pe poartă cu două doniți de apă. Copiii tăcură din răs și bunicul din cântec.
E muma lor și fata lui.
Cum îi văzu, începu:
– I... tată, și d-ta... iar îi răzgâi... o să ți să suie în cap...
Bunicul ridică mâna în sus, aducând deștele ca un preot care binecuvântează, și zise prelung:
– Lăsați pe copii să vie la mine!
– Biiine, tată, biiine... dar știi... o, bată-i focul de copii!

Femeia intră în casă.

– Să-i bată norocul și sănătatea, șopti moșul ca și cum ar fi muștrat pe cineva, și sărută în creștetul capului și pe unul, și pe altul.

Și iar începu răsul, și jocul, și cântecul.

Se osteni bunicul. Stătu din joc. Copiii începură să-l mângâie.

Din vorbă în vorbă, copiii se făcură stăpâni pe obrajii bunicului.

– Partea asta este a mea.

– Și partea asta, a mea!

– Mustața asta este a mea.

– Și asta, a mea!

La barbă se-ncurcară. Bunicul îi împacă, zicându-le:

– Pe din două.

Și copiii o și dăspicară, cam repede, că bătrânul strânse din ochi.

– Jumătate mie.

– Și jumătate mie.

Și după ce o împărțiră frățește, începu lauda.

Băiatul:

– Mustața mea e mai lungă.

Fata:

– Ba a mea mai lungă!

Și băiatul întinse d-o mustață și fata de alta, ba a lui, ba a ei să fie mai lungă.

Pe bunic îl trecură lacrimile, dar tăcu și-i împacă zicându-le:

– Amândouă sunt dopotrivă.

– Ș-a mea, ș-a ei!

– Ș-a mea, ș-a lui!

La obraji cearta se aprinse mai tare.

– Partea mea e mai frumoasă.

– Ba a mea, că e mai albă!

Bunicul zâmbi.

– Ba a mea, că e mai caldă!

– Ba a mea, că e mai dulce!

– Ba a mea, că nu e ca a ta!

– Ba a mea, că are un ochi mai verde!

– Ba a mea, că are un ochi și mai verde!

Bunicul abia se ținea de răs.

– Ba a mea!

– Ba a mea!

Și băiatul, înfuriindu-se, trase o palmă în partea fetei.

Fata țipă, sări de pe genunchiul bătrânului, se repezi și trase o palmă în partea băiatului.

Băiatul, cu lacrimile în ochi, sărută partea lui, și fata, suspinând, pe a ei.

Mama lor ieși pe ușe și întrebă restit:

– Ce e asta, vermi neadormiți!

Obrajii bunicului erau roșii și calzi. Și surâzând fericit, răspunse fie-sei:

– Lăsați pe copii să vie la mine!

Bunica

văz, ca prin vis.

O văz limpede, așa cum era. Naltă, uscățivă, cu părul alb și creț, cu ochii căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată în dinți de pieptene, de la nas în jos.

Cum dăschidea poarta, îi săream înainte.

Ea băga binișor mână în sân și-mi zicea:

– Ghici...

– Alune!

– Nu.

– Stafide!

– Nu.

– Năut!

– Nu.

– Turtă-dulce!

– Nu.

Până nu ghiceam, nu scotea mâna din sân.

Și totdeauna sânul ei era plin.

Îi sărutam mâna.

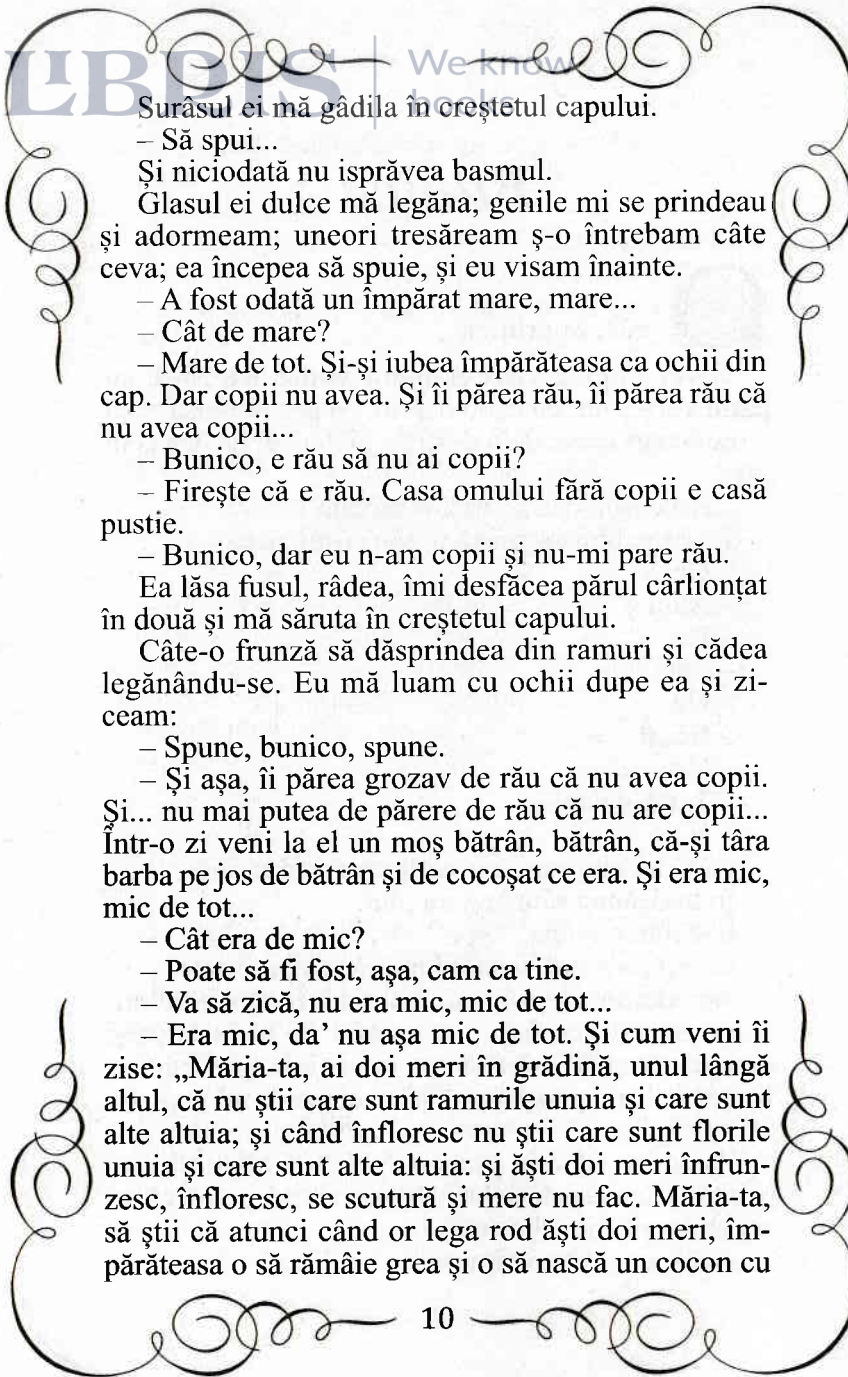
Ea-mi da părul în sus și mă săruta pe frunte.

Ne duceam la umbra dudului din fundul grădinii.

Ea își înfigea furca cu caierul de in în brâu și începea să tragă și să răsucescă un fir lung și subțire. Eu mă culcam pe spate și lăsam alene capul în poala ei.

Fusul îmi sfârâia pe la urechi. Mă uitam la cer, printre frunzele dudului. De sus mi se părea că se scutură o ploaie albastră.

– Ei, ce mai vrei? Îmi zicea bunica.

Surâsul ei mă gădila în creștetul capului.

– Să spui...

Și niciodată nu isprăvea basmul.

Glasul ei dulce mă legăna; genile mi se prindeau și adormeam; uneori tresăream ș-o întrebam câte ceva; ea începea să spuie, și eu visam înainte.

– A fost odată un împărat mare, mare...

– Cât de mare?

– Mare de tot. Și-și iubea împărăteasa ca ochii din cap. Dar copii nu avea. Și îi părea rău, îi părea rău că nu avea copii...

– Bunico, e rău să nu ai copii?

– Firește că e rău. Casa omului fără copii e casă pustie.

– Bunico, dar eu n-am copii și nu-mi pare rău.

Ea lăsa fusul, râdea, îmi desfăcea părul cârlionțat în două și mă săruta în creștetul capului.

Câte-o frunză să dăsprindea din ramuri și cădea legănându-se. Eu mă luam cu ochii dupe ea și ziceam:

– Spune, bunico, spune.

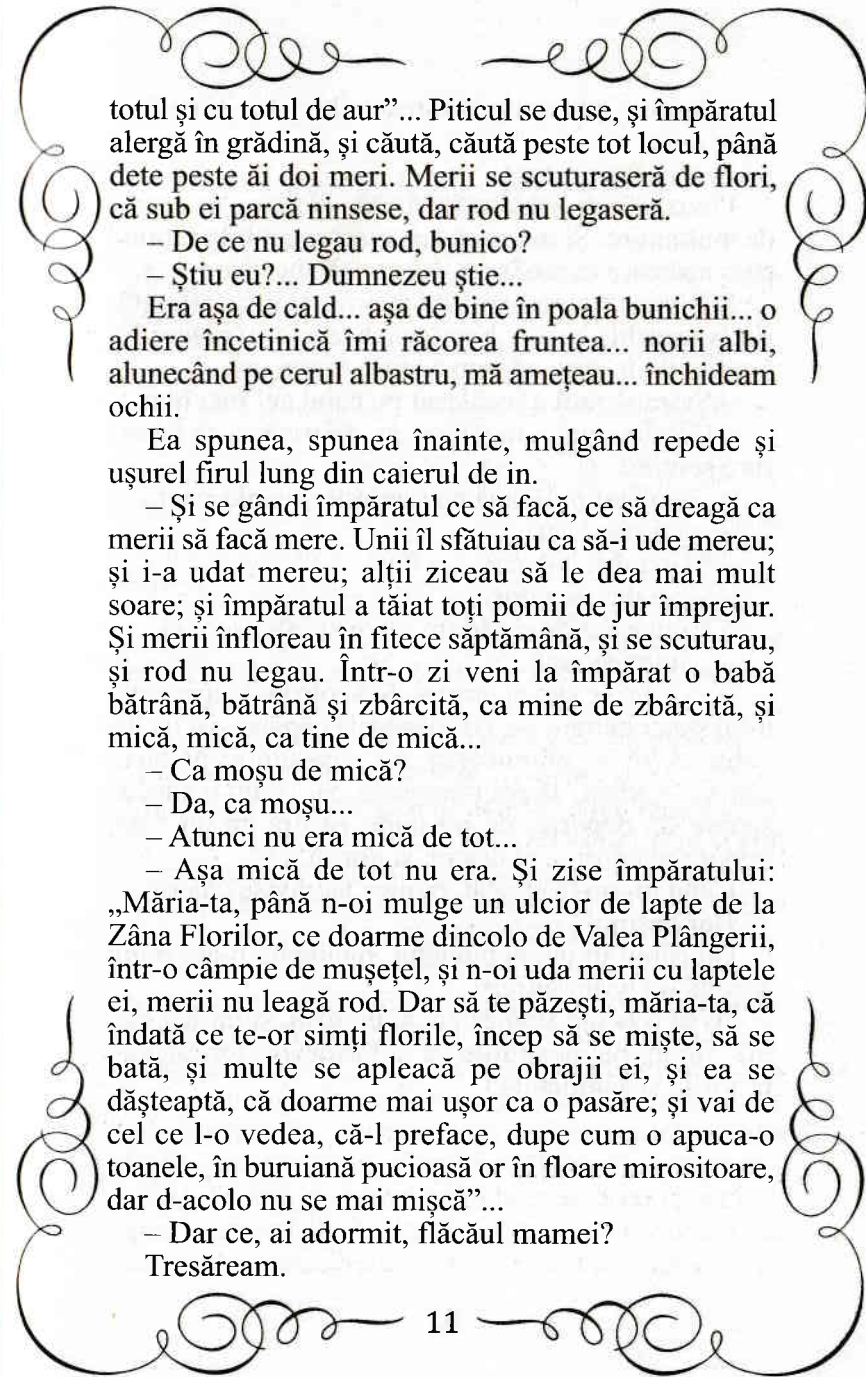
– Și așa, îi părea grozav de rău că nu avea copii. Și... nu mai putea de părere de rău că nu are copii... Într-o zi veni la el un moș bătrân, bătrân, că-și țara barba pe jos de bătrân și de cocoșat ce era. Și era mic, mic de tot...

– Cât era de mic?

– Poate să fi fost, așa, cam ca tine.

– Va să zică, nu era mic, mic de tot...

– Era mic, da' nu așa mic de tot. Și cum veni îi zise: „Măria-ta, ai doi meri în grădină, unul lângă altul, că nu știi care sunt ramurile unuia și care sunt alte altuia; și când înfloresc nu știi care sunt florile unuia și care sunt alte altuia: și aști doi meri înfrunzesc, înfloresc, se scutură și mere nu fac. Măria-ta, să știi că atunci când or lega rod aști doi meri, împărăteasa o să rămâie grea și o să nască un cocon cu

totul și cu totul de aur"... Piticul se duse, și împăratul alergă în grădină, și căută, căută peste tot locul, până dete peste ai doi meri. Merii se scuturaseră de flori, că sub ei parcă ninsese, dar rod nu legaseră.

– De ce nu legau rod, bunico?

– Știu eu?... Dumnezeu știe...

Era așa de cald... așa de bine în poala bunichii... o adiere încetinică îmi răcorea fruntea... norii albi, alunecând pe cerul albastru, mă ameteau... închideam ochii.

Ea spunea, spunea înainte, mulgând repede și ușurel firul lung din caierul de in.

– Și se gândi împăratul ce să facă, ce să dreagă ca merii să facă mere. Unii îl sfătuiau ca să-i ude mereu; și i-a udat mereu; alții ziceau să le dea mai mult soare; și împăratul a tăiat toți pomii de jur împrejur. Și merii înfloreau în fitece săptămână, și se scuturau, și rod nu legau. Într-o zi veni la împărat o babă bătrână, bătrână și zbârcită, ca mine de zbârcită, și mică, mică, ca tine de mică...

– Ca moșu de mică?

– Da, ca moșu...

– Atunci nu era mică de tot...

– Așa mică de tot nu era. Și zise împăratului: „Măria-ta, până n-oi mulge un ulcior de lapte de la Zâna Florilor, ce doarme dincolo de Valea Plângerii, într-o câmpie de mușetel, și n-oi uda merii cu laptele ei, merii nu leagă rod. Dar să te păzești, măria-ta, că îndată ce te-or simți florile, încep să se miște, să se bată, și multe se apleacă pe obrazii ei, și ea se dășteaptă, că doarme mai ușor ca o pasăre; și vai de cel ce l-o vedea, că-l preface, dupe cum o apuca-o toanele, în buruiană pucioasă or în floare mirositoare, dar d-acolo nu se mai mișcă”...

– Dar ce, ai adormit, flăcăul mamei?

Tresăream.

LIBRIS We know books
– A, nu... știu unde ai rămas... la-a-a... Zâna Florilor...

Auzisem prin vis.

Pleoapele-mi cădeau încărcate de lene, de somn, de mulțumire. Și mă simțeam ușor, ca un fulg plutind pe o apă care curge încet, încetinel, încetișor...

Și bunica spunea, spunea înainte, și fusul sfâr-sfâr pe la urechi, ca un bondar, ca acele cântece din buruienile în care adormisem de atâtea ori.

– Și împăratul a încălecat pe calul cel mai bun...

– Cel mai bun... îngânam eu, de frică ca să nu mă fure somnul.

– ...ș-a luat o dășagă cu merinde și a plecaat...

– ...ș-a plecaat...

– Și s-a dus, s-a dus, s-a dus...

– ...s-a dus, s-a dus...

– Până a dat de o pădure mare și întunecoasă...

– ...întunecoasă...

– ...de nu se vedea prin ea. Și acolo și-a legat calul d-un stejar bătrân, ș-a pus dășagele căpătâi și a închis ochii ca să se odihnească. Și... pasămite pădurea cânta și vorbea, că era fermecată. Și... cum îi aducea șoapte de departe, de pe unde ea era ca un fum, împăratul adormi, și dormi, și dormi...

Când m-am dășteptat, bunica isprăvisese caierul.

Dar basmul?

Cu capul în poala bunicii, niciodată n-am putut asculta un basm întreg.

Avea o poală fermecată, și un glas, și un fus cari mă furau pe nesimțite și adormeam fericit sub privirile și zâmbetul ei.

Palatul de cleștar

am pe la începutul vremilor, până unde praștia minții nu azvârle, se povestește, așa, ca din scorneală, că omul era croit din alte foarfeci și cioplit din altă bardă.

Tot cu mâini și cu picioare era și p-atunci, tot cu ochi și cu urechi, tot cu nasul dasupra gurii și cu călcâiele la spate, dar de învârtea copaciul smuls din rădăcină și mi-ți izbea la mir lei pustiiilor, dihăniile cădeau tumba, cu labelle în sus marghiolindu-se a moarte.

Apele curgeau la vale și munții se ridicau în sus. Nu se pomeneau flori pe cer și stele pe pământ – ca pe la pârdaľnicii noștri de stihari – dar multe nu erau așa după cum sunt.

Împărații de mureau în luptă de buzdugan, bine, iar de nu, li se uitau de zile. Numai dacă barba le măturau țărana la nouă coți în urmă, chemau pe unul din feciori, pe cel mai viteaz și mai cu minte, și-i dăruiau naframa, inelul, paloșul, stema și gonaciul, ca să poată împărăți și război în locul lor.

Apărarea și dreptatea atârna de tăișul paloșului. Cu mintea cântăreau și hotărau, iar cu paloșul împărțeau. Și spun unii că pe atunci mergea mai bine cu minte dreaptă și fără de legi, decât, ca în zilele noastre, cu legi drepte și cu minte strâmbă.

P-așa vremuri se zice că ar fi văcut împăratul cu stema ruptă din soare, în cel mai frumos palat de cleștar și peste cel mai înțelept și mai viteaz norod.

Nu era crai pe care împăratul cu stema ruptă din soare să nu-l fi domolit, că nici-o oaste dușmană nu putea să-i stea împotrivă. La vreme de adânci

bătrâneți sta înzăuat în fruntea ostașilor, călare pe un bidiviu ce arunca pe nări trâmbe de fum și limbi de foc. Și toți ai săi prindeau la inimă și biruiau, căci așa li se păreau lor cum era el de bătrân și înzilizit, tocmai ca o lance ruginită, care d-a pururea răpusese pe oricine izbise.

Dar cât era de mare și de vestit, că se dusesse vestea până unde pământul e drob și piftie, d-a surda îi fură toate.

Într-o sfântă de vineri, cam pe la chindii, numai ce i se păru că stema din cununa împărătească se umflă și crește, crește, ba cât oul de găscă, ba cât un boșar, și-i îndoi grumajii, și-l plecă la pământ. Înfricoșat, împăratul se luptă ce se luptă cu namila de diamant, iar la urma urmii căzu cu fața în jos, podidindu-l un plâns de foc.

Nu trecu cât ai scăpăra din amnar, și se apropiară de împărat, cu mângâieri și desmierdări, odrasla lui de trei fete, ca trei zâne, surori și nepoate, cari mai de cari mai chipeșe și mai drăgălașe. Apoi veniră mai-marii tronului și slugile ohavnice. Toți cu toți ieșiră ca dintr-o lacră, să cază cu mătânii, doară or curma focul împăratului.

Cel mai de frunte dintre sfătuitori aduse vorba cam așa:

– Luminate împărate, care paloș ca al mării-tale n-a mai fost atâtea veacuri întunecat și frânt la războaie? Care împărăție a rămas, atâtea mari de vreme, neștirbită și cinstită pe fața pământului? Care răsura e mai învoaltă și mai rumenă ca domnița, fata cea întâi născută a măriei-tale? Care mură să fie mai neagră ca ochii celei mijlocii? Care rază mai luminoasă ca domnița cea mai mică? Apoi, luminate împărate, după atâtea noroace și bunătăți, ce-i fi având ca să te mai tânguiești?

Împăratul, de ochii neamurilor ș-a norodului,

curmându-și plânsul, mulțumi tuturoră și, furișând sfios ochii în sus, văzu că stema nu e nici mai mare, nici mai mică de cum trebuia să fie.

Se potoli și făcu semn ca toți să plece. Își sărută părintește copilele și opri lângă dânsul pe sora lui cea mai mare, care era și cea mai înțeleaptă, și-i zise încet, că zidurile d-ar fi auzit, nu l-ar fi auzit:

– Surioară, surioară, lipește urechea ta de inima mea, și ce-oi auzi auzit să rămâie... Pe mine m-a ajuns grea bătrânețe, că uneori stema din frunte crește, crește, se-ntunecă, și de ce se întunecă, e mai grea, până ce mă culcă la pământ. Vezi tu, pare-mi-se că în această arătare e căderea mea ș-a neamului meu din scaunul domnii, că din cele trei împărătese ce mi-au slujit de soții n-am avut parte de parte bărbătească. Că făceau câte-o fată ș-a doua oară, cum făceau băiat, mureau și coconul, și muma coconului. Cea din urmă mi-a zis: „Măria-ta, împărăția ce stăpânești a fost zidită de un bărbat, și ori cade, ori se însutește de o femeie, iar de cocon de parte voinicească n-ai să ai parte”.

– Ei, Doamne, și d-ta, îi răspunse soră-sa, mângâindu-l ca p-un copil speriat, eu văz că stema e cum era, și tot la locul ei. Cât despre vorba muierescă, cea de pe urmă, ca și cea dintâi, tot fără noimă și fără de înțeles rămâne.

– Tatăl meu, urmă împăratul, mi-a zis: „Fătul meu, în cal îți las goana voinicului, în inima ta vitejia, în paloș biruința, iar la temelia «palatului de cleștar», odihna norodului tău. Acolo zac, la umbră, ferecate, patimele mari și mici, cari fac pe om fericit și nefericit. Ia seama, fătul meu, că de le-i slobozi, ai să-ți vezi supușii pe unii în desfătări, iar pe alții în ahtieri. Ține aste patru chei, și să nu cobori în cele patru încuieri de sub talpa palatului decât atunci când ți-o peri o rază din frunte și mărirea ți-o îndoi grumajii”.

Împăratul scoase din sân patru chei, una de aramă,